

Door Joost Groeneveld
Directeur Wingman BusinessValuators

Kunstbevrijdingsfront

Medio april 2011 kreeg het Frans Hals Museum een belangrijke schenking: elf meesterwerken uit het bezit van het Kennemer Gasthuis. "Een aantal meesterwerken dat het museum verwierf, heeft al jaren in de zalen van het museum gehangen." Waarom dan al die opwinding? Omdat de collectie een waarde vertegenwoordigt van 100 miljoen euro? Dat spreekt tot onze verbeelding. Het is ongeveer gelijk aan het bedrag dat Manchester United voor één voetballer moet betalen.

De burgemeester van Haarlem wreef zich bij de overdracht van de collectie vergenoegd in de handen: "De solvabiliteit van Haarlem is er met deze schenking in één klap behoorlijk op vooruitgegaan". Volgens de journalist die dit noteerde, was dit een kwinkslag. Hee, het was een misverstand. Namelijk juist vanaf dat schenkingsmoment heeft de collectie geen enkele financiële waarde meer. Door deze schenking is 100 miljoen euro verloren gegaan.

Naar menselijke berekening komen die schilderijen nooit meer het museum uit. Voor eeuwig opgeborgen achter de elektronische tralies van het museum. Misschien af en toe een buitenlands reisje voor een tentoonstelling in de Hermitage. Niet altijd zichtbaar wegens restauratie. In het beste scenario, ervan uitgaande dat het overigens blijft tentoongesteld en niet verdwijnt in de eindeloze, letterlijk ondoorgroefde krochten van het depot. Er zou een regel moeten zijn dat musea geen depots mogen vormen: zwarte gaten met een eindeloze aantrekkingskracht waarvan niets meer uitgaat. Zonder zulke depots (in wijn zou het drossen heten) zouden al die kunstwerken beschikbaar blijven voor het publiek. Al dat werk zou in privéverzamelingen worden opgenomen en na een generatie daar weer uitkomen om opnieuw te worden verhandeld voor nieuwe belangstellenden. Natuurlijk, er zou weleens wat verdwijnen of kapotgaan. Alles beter dan begraven in kasten en kelders.

Die 100 miljoen euro is gebaseerd op handel in schaarse goederen. Maar het museum maakt dezelfde handel onmogelijk. Een financiële waarde is dan totaal irrelevant. Hoogstens kan de waarde van merchandising worden toegerekend. Kalenders, kopjes, koeltrommels en laten we hopen extra toegangskaartjes voor het museum. En met betrekking tot dat laatste: is het wel verstandig om collecties zo te concentreren dat we allemaal naar dat ene museum moeten? Zou meer spreiding niet beter zijn? Voor deze schenking is de binding met Frans Hals en met Haarlem bijna vanzelfsprekend aanwezig. In algemene zin zou een spreidingsbeleid ook de depots kunnen verkleinen: meer zichtplaatsen voor het publiek.

Die 100 miljoen euro is verloren, maar die gaat me niet aan het hart. Ik vertrouw op de blijvende zichtbaarheid van de collectie. Zelf zie ik die liever dan die ene voetballer. Maar andere (mindere) objecten gaan nu op hun beurt naar de kelder. Misschien dat we voor de werken in de depots een "kunstbevrijdingsfront" moeten oprichten. Al dat werk krijgt meteen weer waarde. Meer nog denk ik dan 100 miljoen euro. Met de opbrengst van alle depots kan de cultuursector weer even worden gesubsidieerd. En van wat we nu daaruit kopen, maken we later wel weer een schenking aan een museum. ■

